

Stříbrný potok u Nového Nancina smrku.

Zajímavá místa Karlovarského kraje – Údolí Stříbrného potoka u Nancy, nyní v Rájeckém údolí

Stanislav Wieser, Karlovy Vary

Stříbřité odlesky na toku bystřiny se zjevovaly a mizely v průhledech lesními i lučními porosty cestou Rájeckým údolím. Tenkrát jsem si myslel, že takto vidím Rájecký potok, jak byl pojmenován v turistických mapách vydávaných od roku 1967 do zatím nejnovějšího vydání z roku 2017. V Zeměpisném lexikonu (Kestřánek 1984) jsem Rájecký potok nenašel, ale popsán je Stříbrný potok, do něhož se vlévá bystřina považovaná za Rájecký potok u rozcestí Nancy. Jeho vodní tok má dle lexikonu označení číslem hydrologického pořadí 1-13-01-098 s pramenem při státní hranici ČSR – NDR mezi vrcholy Kamenáč (936 m) a Jelen (959 m).

Dnes je možné o všem číst na internetových stránkách, na mapách, včetně dříve nedostupných leteckých, prohlížet všechna

možná zákoutí. Stejně jako ve starém zeměpisném lexikonu v nich však nelze najít Rájecký potok. V digitální mapě údolím s pozůstatky obce Rájce, neboli Nancy, protéká Stříbrný potok. Jeho prameniště je na západních svazích Vysokého vrchu (946 m) nedaleko hranice národní přírodní rezervace Rolavská vrchoviště. Nepátral jsem, kdy se z Rájeckého potoka stal Stříbrný a ze Stříbrného potoka v jeho horním toku bezejmenný přítok zprava u rozcestí Nancy. Důvod přejmenování spočíval zřejmě ve vodnatosti koryta bystřin na jejich soutoku, přestože je zřetelné směřování údolnice Stříbrného potoka pod Kamenáč.

Z bystřiny, dříve pojmenované Stříbrný potok, je vyveden pod Kamenáčem vodní přívaď z vrstevnicovým úzkým příkopem směrem

k Bublavě. Pod domy na východní straně obce se vlevá do nejnižšího ze tří Panských rybníků, které jsou na Bublavském potoce. Nyní bezejmenná bystřina pod odbočením do vodního příkopu k Bublavě se již často nestříbří. V dlouhých suchých obdobích ani neproudí v působivé kaskádě po balvanech 200 m níže pod přesměrováním svého toku.

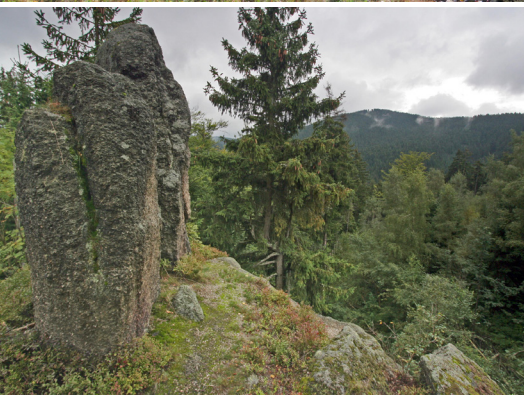
Do Stříbrného potoka se vlévají v Rájec-kém údolí jiné bystřiny, které svoji vodu zatím neztrácejí a stříbří se v lesích.

Rájec-ké údolí je na severní straně ohra-niče-nou hlavním krušnohorským hřebenem. Ze hře-benové cesty od Bublavy přes Kamenáč dál na východ jsem našel v archivu svých fotografií zajímavé pohledy z roku 1972. Zachycují pramennou oblast Stříbrného, tehdy Rájec-kého, potoka ze Tří skalek (916 m). Tehdy tam nevedly žádné značené cesty a ještě stála strážní věž na průseku bývalého hraničního oplocení. Zákaz vstupu do hraničního pásma byl zrušen v roce 1968 a volný pohyb byl dovolen

► Průsek hraničního pásma od Tří skalek k Zadnímu Ostružiníku (rok 1972).

▼ Altán a vrcholová skála na Špičáku.

▲ Rájecký, nyní Stříbrný potok pod Nancy

▲ Špičák z vrcholu Šišáku.

až ke státní hranici. Při vzpomínce na tehdejší volnost v liduprázdné krajině, na nečekaná rozhledová místa a toulky rozsáhlými lesy na svazích Rájeckého údolí mě napadlo vložit tuto kapitolu mezi *Zajímavá místa Karlovarského kraje*, jak jsou popisována v Arnice.

Tenkrát bylo možné „objevovat“ mnohá nepopsaná místa, hledat stopy zmizelých domů, které dosud byly zakresleny v mapách, vystupovat na nepojmenované skály, obdivovat stromy, které tehdy jakožto památné ještě neměly svá jména.

Je zajímavé číst si různě obměňované texty o turistických místech na internetových stránkách a prohlížet si k nim a k mapám vložené fotografie. Není však nic z toho nad zážitek vydat se do svahů a hřebenu nad údolími stříbrčích se potoků. Nad bystřinou, která ztratila své jméno i většinu vody, se však leskne klidná hladina v příkopu místy sotva stopu širokém.

Příkrý svah údolí výše směrem k severozápadu přechází do mírně vyklenutého vrcholu Tří skalek a Kamenáče, který je turistům známý spíše pod svým německým názvem Aschberg. Rozhledna severovýchodně od vrcholu, blízko státní hranice, poskytuje daleký výhled na západní Krušnohoří, Smrčiny a Dyleňský les, ale údolí Nancy překrývá vrcholový les. Také Tří skalky již přerostly lesem a není z nich někdejší výhled. Vynikající výhled poskytoval odlesněný vrchol Kamenáče (tehdy Aschbergu) v poslední třetině 19. století při vytyčování saské zeměměřičské triangulační sítě. V roce 1864 byl na vrcholové skále vztyčen kamenný sloup vyznačující základní bod sítě. Nyní je chráněn jako technická památka a vedle něj je informační tabule instalovaná v roce 2013. Na ní je zmíněn také vynikající výhled ze Špičáku (991 m), nejvyššího bodu Kraslicka. Z jeho vrcholových skal na jižní straně Rájeckého údolí jsou dosud jen dílčí průhledy do údolí Nancy, tedy do popisované pramenné oblasti Stříbrného potoka a jeho přítoků. Na Špičák vede z Rájeckého údolí zelené turistické značení pokračující dále směrem k Přebuzi.

Západně od této cesty je svah Šišáku (855 m), kde v porostu vzrostlých i zmlazujících smrčín se tyčí žulové věže a skalky. Podle vzrůstového stavu lesa jsou některé viditelné a také umožňují výhledy. Na odbočku ke „Skalnímu městu“ upozorňuje směrovka níže pod altánem stojícím u rozcestí ke Stříbrné. Pozoruhodné a četné skály jsou na severovýchodním svahu Šišáku. Mnohde jinde na svazích celého Rájeckého údolí a na okolních vrcholech jsou skály vypreparované žulového masivu. Většinou je kryjí lesní porosty, ale podle aktuálních leteckých map lze odhadovat, kde se otevírají výhledy do krajiny. Cesta k takovým místům nebývá snadná, ale s pomocí nyní již běžných příručních navigací vede k cíli s hledaným výhledem, ale jen někdy opravdu úchvatným.

Popisy většiny zajímavých míst se vztahují k pohodlné cestě po silnici s turistickým červeným značením v Rájeckém údolí – vždy s podotknutím, že jméno Nancy má po hraběnce Nosticové, která pocházela z francouzského Nancy, odkud se dostala do zdejšího

panského rodu Nosticů. Na pomníku osady Nancy jsou údaje a dobové fotografie, které je možné vyhledat také na webu zaniklé.obce.cz. V místě, popsaném v mapách Nancy, bývala myslivna. Nyní výše na odbočce stojí novější objekt č. p. 460, u kterého je oplocené pronajímané kempovací místo. Další objekty pozůstalé z původního osídlení jsou využívány pro rekreaci i bydlení, zatímco nejnižší v údolí u rozcestí Nancy, kde je zastávka autobusů, vzniklo novější rekreační zařízení v době provozování podnikových rekreací Revolučním odborovým hnutím. V turistických mapách má nynější název Filip. Poněkud zchátralé jsou jeho budovy a zejména koupaliště.

Německé osídlení připomínají vlastencky pojaté lidové výtvary portrétů Beethovena a Schillera ve dvojici žulových balvanů typických pro zdejší rozpad skal. Na severní straně silnice k nim a k altánu u nich odbočuje pěšina asi 300 m níže pod zmiňovaným kempovacím místem. Jinou připomínkou, již nevýraznou,

-
- Skalní město na Šišáku.
 - ▼ Vodní přivaděč pod Kamenáčem.

Reliéfni podobizny Beethovena (a) a Schillera (b) ve svahu Rájeckého údolí pod Nancy. Všechny fotografie Stanislav Wieser.

avšak monograficky popsanou, je srub regionálně známého malíře Franze Grusse, jehož život a tvorbu pro nynější zájemce popsal Vladimír Prokop v knize *Franz Gruss. Opomenutý umělec Kraslicka, 1891–1979*. Sokolov 2011. Srub stával u odbočky tzv. Čínové cesty, směřující údolím bystriny k Přebuzi. Místo spjaté

s dvěma desetiletími zdejšího malířova působení je patrné podle vrat sklepa využívaného pro sklad lesního závodu. U protějšího altánu, typického pro odpočinková místa zřizovaná kraslickou správou Lesů ČR, je nově instalována tabule, která připomíná zdejší jubilejní háj a u něj balvan s nápisem na paměť 10. výročí vzniku ČSR. Tento projev českého vlastenectví, které pronikalo s novými obyvateli po vzniku republiky až k někdejší hranici českého království, tady ve formě nápisu měl krátké trvání. Kámen zůstává na svém místě. Tabulka s nápisem byla obnovena až v roce 1968 a po dalších 50 letech na něm je deska osazená v roce stého výročí vzniku Československa. Z pohlednice s malířovým srubem, postaveným v roce 1924, není patrná výsadba háje, ale aspoň některé stromy v něm za 90 let zdárně vzrostly.

Zajímavý je údaj, že až ke Grussovu srubu jezdil autobus z Kraslic, takže na zdejší domácí malířské kurzy asi dojížděli zájemci z širšího okolí. V naší době projíždí Rájeckým údolím jen v letním období cyklobus na lince z Chebu přes Aš, Adorf, Bublavu a Přebuz do Nejdku a zpět. Každý, kdo rád také na kole zdolává horské svahy, má na dobrých i jinak sjízdných lesních cestách v této oblasti dost příležitostí.

Budou-li sněhem bohaté zimy, jaké připomínají lyžařské motivy z fotografií v Grussově pozůstalosti, ostatně i dost upomínkových fotografií z našich cest, může být na lyžích sjížděné aspoň zčásti Rájecké údolí (viz poznámka *silnice se v zimě neudrží* v Mapách.cz) – jistější bude jízda po udržovaných stopách. Severně od Rájeckého údolí je po úbočí horského hřebene vedena Krušnohorská lyžařská magistrála z Bublavy do nejvyššího místa údolí na silnici u Přebuze. Odbočkou z ní pod Kamenáčem, nebo lépe z Aschbergu, lze nastoupit na německou Kammlöpe a stejně jako po naší straně hranice pokračovat v cestě východním směrem. Nad mapou vymyšlené výlety mohou být v terénu osobní dobrodružstvím – nejraději příjemným. ■

Literatura:

Kestřánek J. [ed.] (1984): Zeměpisný lexikon ČSR – Vodní toky a nádrže. – Academia Praha. 315 pp.